

Internet a závislost na internetu u adolescentů

Dolejš, M., Suchá, J.,
Pipová, H., Komrska, Š.

Výzkumný soubor

Pohlaví	N	M	Min.	Max.	SD
Dívky	2010	15,74	11	19	2,01
Chlapci	1940	15,72	11	19	1,97
Celá skupina	3950	15,73	11	19	1,99

Bylo otestováno 3 950 adolescentů z druhého stupně základního vzdělání a ze středoškolského stupně vzdělání

Do analýz s IAT bylo zapojeno 3 897 adolescentů (nevyplněný, neúplný dotazník atd.)

Dívek ve výzkumu zapojeno o něco více než chlapců

Nejpočetnější skupinou středoškolský studenti s gymnázií, ze středních škol s maturitou a z druhého stupně základních škol

Sběr probíhal skupinově, náhodný výběr škol z celé České republiky

Nejpočetnější skupiny 15 až 18 let

Poznámka 1% = 39 adolescentů

Typ školy	N	N v %
Základní školy	900	22,78
Nižší gymnázia	528	13,37
Gymnázia s maturitou	1067	27,01
Střední školy bez maturity	519	13,14
Střední školy s maturitou	936	23,70

Věk	N	N v %
11 let	76	1,92
12 let	199	5,04
13 let	357	9,04
14 let	433	10,96
15 let	560	14,18
16 let	802	20,30
17 let	698	17,67
18 let	554	14,03
19 let	271	6,86

Počet adolescentů z Olomouckého kraje: 221
z toho dívek: 144
z toho chlapců: 77

Průměrný věk: 15,89 (SD ±2,05)
u dívek: 15,85 (SD ± 2,06)
u chlapců: 15,96 (SD ± 2,04)

Test závislosti na internetu - IAT

Autor originálu: Young v roce 2016

Překlad: Dolejš, Suchá, 2017

Tvorba vychází z DSM-IV a IADQ (Young's Internet Dependency Diagnostic Questionnaire)

Základem internetové závislosti je kompulzivní, impulzivní chování a nedostatek kontroly impulzů

Využívaná metoda v několika jazykových mutacích

Likertova škála – Nikdy, Zřídka, Příležitostně, Pravidelně, Často, Stále

Celkový skór IAT – 20 položek

- a) Důležitost (Salience) – 5 položek
- b) Nadměrné užívání (Excessive Use) – 5 položek
- c) Zanedbávání povinností (Neglect Work) – 3 položky
- d) Anticipace/přemýšlení o online (Anticipation) – 2 položky
- e) Nedostatečná kontrola (Lack of Control) – 3 položky
- f) Zanedbávání společenského života (Neglect Social Life) – 2 položky

Test závislosti na internetu - IAT

Mezi charakteristiky kompulzivních uživatelů na internetu patří:

- a) Zvýšený zájem o internet
- b) Lhaní o surfování
- c) Ztráta zájmu o jiné zájmy a / nebo lidi
- d) Upřednostňování internetu před dalšími aktivitami a povinnostmi
- e) Používání internetu jako forma útěku
- f) Neschopnost ovládat chování
- g) Spánková deprivace
- h) Zvýšenou sociální izolaci
- i) Rozvoj on-line osobnosti

4 stupně závislosti:

- a) 0-30bodů běžné užívání
- b) 31-49bodů mírná úroveň závislosti
- c) 50-79bodů střední úroveň závislosti
- d) 80-100 bodů vysoká úroveň závislosti

Výsledky IAT 1

	M Chlapci (N = 1906)	M Dívky (N = 1991)	SD Chlapci	SD dívky	P hodnota
Celkem IAT	19,29	<u>21,83</u>	13,58	14,93	p<0,001
Důležitost	3,80	3,68	3,92	3,73	0,330
Nadměrné užívání	5,19	<u>6,48</u>	3,95	4,63	p<0,001
Zanedbávání povinností	2,93	<u>3,32</u>	2,76	2,85	p<0,001
Přemýšlení o online	2,04	<u>2,23</u>	1,89	1,95	0,002
Nedostatečná kontrola	3,48	<u>4,64</u>	2,89	3,53	p<0,001
Zanedbávání společ. života	<u>1,85</u>	1,48	1,73	1,54	p<0,001

Dívky jsou obecně častějšími uživateli internetu

Mají také vyšší skóry v těchto subškálách:

- Nadměrné používání
- Zanedbávání práce, úkolů
- Očekávání
- Nedostatek kontrol

	M Olomouc Chlapci (N =xxx)	M Olomouc Dívky (N = xxx)
Celkem IAT	16,26	<u>22,88</u>
Důležitost	3,14	<u>4,02</u>
Nadměrné užívání	4,63	<u>6,68</u>
Zanedbávání povinností	2,50	<u>3,48</u>
Přemýšlení o online	1,78	<u>2,43</u>
Nedostatečná kontrola	2,71	<u>4,64</u>
Zanedbávání společ. života	1,50	<u>1,64</u>

Chlapci díky internetu zanedbávají společenský život, interakci s ostatními

Výsledky IAT 2

	M ZŠ (N = 1397)	M SŠ (N = 2500)	SD ZŠ	SD SŠ	P hodnota
Celkem IAT	20,60	20,58	15,08	13,91	0,959
Důležitost	<u>3,94</u>	3,62	4,10	3,65	0,015
Nadměrné užívání	5,81	5,87	4,57	4,24	0,673
Zanedbávání povinností	2,97	<u>3,22</u>	2,82	2,81	0,007
Přemýšlení o online	2,03	<u>2,20</u>	1,91	1,93	0,006
Nedostatečná kontrola	<u>4,31</u>	3,94	3,36	3,23	0,001
Zanedbávání společ. života	1,56	<u>1,72</u>	1,69	1,62	0,003

Nebyl nalezen rozdíl v užívání internetu žáky ze základního vzdělání a středoškolskými studenty

Statisticky významný rozdíl byl nalezen v nedostatku kontroly, kdy žáci základních škol a víceletých gymnázií vykazují vyšších hodnot

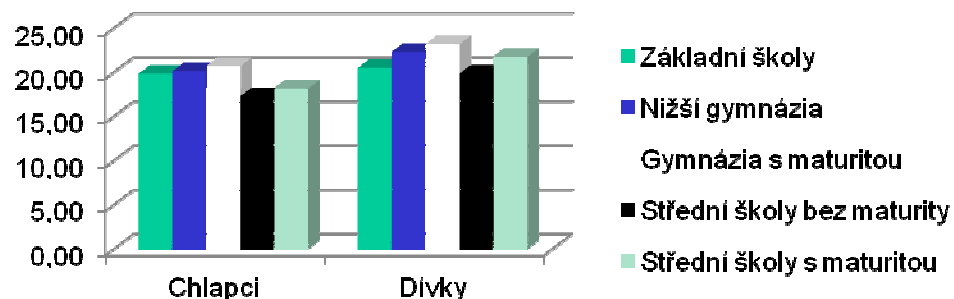
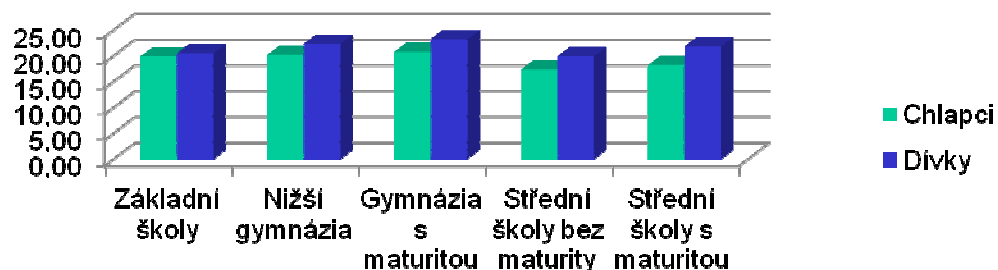
Vyšší hodnoty byly u středoškolských žáků v těchto faktorech (statisticky významné)

- a) Zanedbávání práce, úkolů
- b) Očekávání
- c) Zanedbávání společenského života

Rozdíl nebyl nalezen u faktoru nadměrné užívání

Výsledky IAT 3

Pohlaví	Typ školy	Valid N	Mean	Std.Dev.
Chlapci	Základní školy	447	19,83	14,66
	Nižší gymnázia	228	20,13	13,89
	Gymnázia s maturitou	496	20,72	13,03
	Střední školy bez maturity	355	17,30	13,73
	Střední školy s maturitou	380	18,16	12,35
Dívky	Základní školy	425	20,48	16,20
	Nižší gymnázia	297	22,31	14,87
	Gymnázia s maturitou	567	23,19	12,98
	Střední školy bez maturity	156	19,87	16,00
	Střední školy s maturitou	546	21,77	15,41

Rizikovější v používání internetu jsou dívky a to hlavně z gymnázií

Obecně nejméně rizikový jsou studenti a studentky z učebních oborů

Naopak dívky a chlapci z gymnázií jsou rizikový co do používání internetu

Výsledky IAT 4

	Nikdy	Zřídka	Příležitostně	Pravidelně	Často	Stále	Pravidelně + často + stále
Jak často zjišťuješ, že jsi online déle, než jsi chtěl/a?	23,80	29,18	23,10	10,38	9,83	3,72	<u>23,92</u>
Jak často zanedbáváš domácí práce proto, abys mohl/a strávit více času online?	30,13	34,77	19,06	7,16	6,93	1,95	<u>16,04</u>
Jak často dáváš přednost vzrušení na internetu před časem stráveným s kamarády nebo partnerem/partnerkou?	57,25	27,01	9,98	2,67	2,05	1,05	5,76
Jak často uzavíráš nová přátelství s dalšími uživateli online?	38,01	37,84	16,84	2,17	3,97	1,17	7,31
Jak často si tvoji blízcí stěžují na množství času, který trávíš na internetu?	33,60	30,93	17,51	8,88	6,01	3,07	<u>17,96</u>
Jak často trpí tvoje známky nebo školní výsledky kvůli množství času, který strávíš online?	45,97	31,73	12,40	4,91	3,52	1,47	9,90
Jak často kontroluješ svůj e-mail předtím, než jdeš dělat to, co máš?	45,35	28,01	11,90	8,41	3,99	2,34	14,74
Jak často je omezován tvůj pracovní/studijní výkon kvůli době, kterou trávíš na internetu?	30,26	36,52	18,21	7,88	5,26	1,87	<u>15,02</u>
Jak často zaujímáš obranné nebo tajnostkářské postoje, když se tě někdo ptá, co děláš na internetu?	47,07	30,23	12,67	4,74	3,44	1,85	10,03
Jak často zakrýváš zneklidňující myšlenky týkající se tvého života uklidňujícími myšlenkami na internet?	58,49	24,40	9,53	3,29	2,84	1,45	7,58

Přes 23 % adolescentů surfuje déle než by chtělo

Trávení na internetu přináší školní zhoršení a školní problémy 15 % adolescentů

Přes 80 % adolescentů dává přednost svým kamarádům a přátelům před internetem

10 % adolescentů neříká či skovává aktivity na internetu

Výsledky IAT 5

	Nikdy	Zřídka	Příleži- tostě	Pravi- delně	Často	Stále	Pravidelně + často + stále
Jak často se přistihneš, že se těšíš, až zase budeš online?	40,66	31,85	13,97	6,16	4,91	2,44	13,52
Jak často máš strach, že život bez internetu by byl nudný, prázdný a smutný?	46,74	26,54	14,72	4,37	4,24	3,39	12,00
Jak často ztrácíš nervy, křičíš nebo jsi otrávený/á, když tě někdo obtěžuje, zatímco jsi online?	52,28	27,01	11,27	4,24	3,62	1,57	9,43
Jak často chodíš spát pozdě, protože jsi dlouho do noci na internetu?	22,45	29,33	21,03	9,50	10,95	6,73	<u>27,19</u>
Jak často přemýšlíš o internetu, když nejsi online, nebo sníš o tom, že jsi online?	59,14	27,36	8,63	2,77	1,40	0,70	4,86
Jak často se přistihneš, že říkáš „ještě pár minut“, když jsi online?	29,23	26,12	17,09	11,80	10,25	5,51	<u>27,56</u>
Jak často se neúspěšně snažíš zkrátit dobu, kterou trávíš online?	41,38	30,53	14,49	6,49	4,37	2,74	13,59
Jak často se snažíš skrýt, kolik času jsi online?	61,24	23,52	8,33	2,82	2,72	1,37	6,91
Jak často si vybereš možnost být déle online než jít ven s přáteli?	66,08	21,80	7,21	2,02	1,67	1,22	4,91
Jak často se cítíš v depresi, jsi náladový/á nebo nervózní, když jsi off-line, a tyto pocity zmizí ve chvíli, jakmile se zase přihlíšíš online?	72,91	18,18	5,01	1,60	1,32	0,97	3,89

Díky internetu chodí pozdě spát pravidelně, často či stále 27 % adolescentů

Stejně množství si říká při surfování ještě pár minut

Bez internetu si nedokáže život představit 3 %

Více než 13 % pravidelně, často či stále těší až bude online

4 % adolescentů se pravidelně, často či stále cítí nervózní či v depresi, když jsou off-line, po přihlášení se tyto pocity u ztrácejí

Výsledky IAT 6

Úroveň závislosti	Index	Základní školy	Nižší gymnázia	Gymnázia s maturitou	Střední školy bez maturity	Střední školy s maturitou
0-30bodů běžné užívání	N	695	406	812	419	725
	N v %	79,70%	77,33%	76,39%	<u>82,00%</u>	78,29%
31-49bodů mírná úroveň závislosti	N	131	94	219	75	162
	N v %	15,02%	17,90%	<u>20,60%</u>	14,68%	17,49%
50-79bodů střední úroveň závislosti	N	42	23	31	15	36
	N v %	<u>4,82%</u>	4,38%	2,92%	2,94%	3,89%
80-100 bodů vysoká úroveň závislosti	N	4	2	1	2	3
	N v %	<u>0,46%</u>	0,38%	0,09%	0,39%	0,32%

U 21 % adolescentů z gymnázií (středoškoláci) byla identifikovaná mírná úroveň závislosti na internetu

Střední úrovní závislosti trpí od 3 do 5 % adolescentů dle typu školy; vyšší počet je u adolescentů ze základních a víceletých gymnázií

Vysoká závislost je u cca 0,4 % adolescentů

Nejméně závislých adolescentů je na učebních oborech

Výsledky IAT 6

Úroveň závislosti	Index	Olomouc Chlapci	Olomouc Dívky
0-30bodů běžné užívání	N	69	98
	N v %	90,79	68,53
31-49bodů mírná úroveň závislosti	N	7	36
	N v %	9,21	25,17
50-79bodů střední úroveň závislosti	N	0	9
	N v %	0,00	6,29
80-100 bodů vysoká úroveň závislosti	N	0	0
	N v %	0,00	0,00

Vysoká úroveň závislosti na internetu nebyla identifikována u žádné dívky a žádného chlapce.

Mezi dívkami je ¼ těch které mají mírnou závislost a u 6 % byla identifikována střední úroveň závislosti

1/3 dívek z olomouckého kraje je pravidelně, často či stále déle online než chtěla

pravidelně + často + stále

1/3 dívek pravidelně, často či stále chodí pozdě spát kvůli surfování a u chlapců je to každý 10

Díky surfování u 11 % dívek trpí pravidelně, často či stále škola a chlapců je to cca 2,5 %

Výsledky IAT 7

Věk	Index	0-30bodů běžné užívání	31- 49bodů mírná úroveň závislosti	50- 79bodů střední úroveň závislosti	80-100 bodů vysoká úroveň závislosti
11 let	N	60	7	2	0
	N v %	86,96%	10,14%	2,90%	0,00%
12 let	N	166	17	5	1
	N v %	87,83%	8,99%	2,65%	0,53%
13 let	N	284	55	13	0
	N v %	80,68%	15,63%	3,69%	0,00%
14 let	N	323	78	23	2
	N v %	75,82%	18,31%	5,40%	0,47%
15 let	N	414	110	28	3
	N v %	74,59%	19,82%	5,05%	0,54%
16 let	N	608	156	27	2
	N v %	76,67%	19,67%	3,40%	0,25%
17 let	N	538	122	31	1
	N v %	77,75%	17,63%	4,48%	0,14%
18 let	N	443	94	14	0
	N v %	80,40%	17,06%	2,54%	0,00%
19 let	N	221	42	4	3
	N v %	81,85%	15,56%	1,48%	1,11%

Pohlaví	Index	0-30bodů běžné užívání	31- 49bodů mírná úroveň závislosti	50- 79bodů střední úroveň závislosti	80-100 bodů vysoká úroveň závislosti
Chlapci	N	1574	270	55	7
	N v %	82,58%	14,17%	2,89%	0,37%
Dívky	N	1483	411	92	5
	N v %	74,49%	20,64%	4,62%	0,25%

Běžné užívání internetu je častější u chlapců

Vyšší počet dívek trpí mírnou či střední závislostí na internetu naopak vyšší počet vysoce závislých je ve skupině chlapců

Nejvíce adolescentů s problémy spojené s internetem je ve věkových kohortách 14 až 17 let

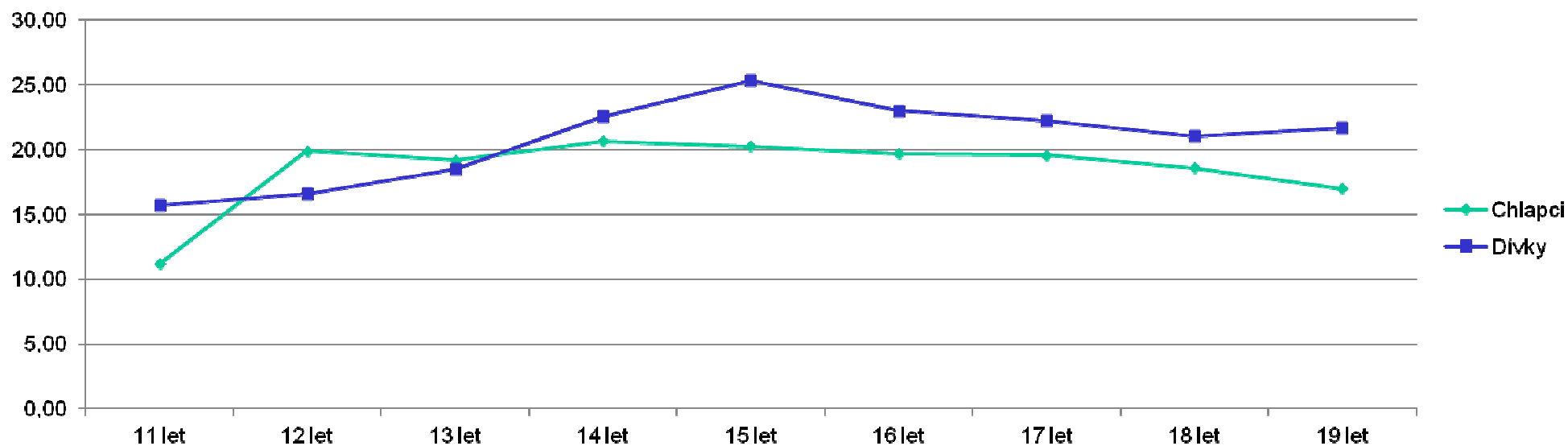
¼ adolescentů 15 letých trpí určitou mírou závislosti na internetu

Přes 20 % 14 letých, 16 letých a 17 letých má také problémy s nadměrným užíváním internetu

Nejméně rizikový jsou 11 a 12 letý

Výsledky IAT 8

Míra užívání internetu od 11 roku roste, do cca 14 let či 15 let a pak dochází k pozvolnému poklesu

U dívek je nárůst a pokles výraznější

Nejvyšší hodnoty dosahovali 13 a 15leté dívky a 16letý chlapci z Olomouckého kraje

Výsledky IAT 9

Škály	IAT
Celkem CSV-S	0,38
IGD	0,40
SIDS	0,49
Fyzická agresivita BPAQ	0,19
Verbální agresivita BPAQ	0,24
Hněv BPAQ	0,34
Hostilita BPAQ	0,37
BPAQ	0,37
Abúzus VRCHA	0,11
Delikvence VRCHA	0,19
Šikana VRCHA	0,23
VRCHA	0,21

Závislost na internetu, respektive výsledek s IAT má středně silný a kladný vztah například:

- a) S hostilitou
- b) Obecně s agresivitou
- c) S impulzivitou (zde je opět důkaz, že různé rizikové aktivity jsou vždy v úzkém vztahu s impulzivitou – stejně jako u drog, delikvence atd.)

V úzkém vzájemném vztahu je nadměrné užívání internetu a hraní počítačových her

Je možné přemýšlet o různých typech závislostí:

- a) Na počítačových hrách
- b) Na internetu
- c) Na sociálních sítích
- d) Na aplikacích??
- e) Na mobilech??
- f) A další

Poznámka: korelace statisticky významné na hladině $p < 0,001$

Shrnutí výsledků

Do výzkumného projektu zapojeno 3 950 adolescentů

Pro analýzy IAT využito 3 897 dotazníků

Celorepublikové šetření mezi adolescenty ve věku 11 až 19 let

Dívky jsou častějšími uživateli internetu

U dívek se objevují častěji problémy s užíváním internetu

U dívek je pozorovatelné nadměrné užívání, zanedbávání školních povinností

U chlapců problém se snižováním frekvence sociálních interakcí

Obecně nejméně rizikový jsou studenti a studentky z učebních oborů

Trávení na internetu přináší školní zhoršení a školní problémy 18 % adolescentů

Díky internetu chodí pozdě spát pravidelně, často či stále 27 % adolescentů

Střední úrovní závislostí trpí od 3 do 5 % adolescentů dle typu školy; vyšší počet je u adolescentů ze základních a víceletých gymnázií

25 % adolescentů 15 letých trpí určitou mírou závislosti na internetu

Přes 20 % 14 letých, 16 letých a 17 letých má také problémy s nadměrným užíváním internetu

Nadměrné užívání internetu je v úzkém vztahu s impulzivitou

Informace o výzkumném týmu

Psychodiagnostické metody (lze zakoupit ve Vydavatelství Univerzity Palackého):

- Dolejš M., Miovský, M., & Řehan, V. (2012) **Testová příručka ke škále osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek (SURPS - SUBSTANCE USE RISK PROFILE SCALE)**. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Dolejš, M., Skopal, O. (2015). **Výskyt rizikového chování u adolescentů Dolejš a Skopal (VRCHA)**. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Dolejš, M., Skopal, O. (2016). **Škála impulzivity Dolejš a Skopal (SIDS)**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Dolejš, M., Skopal, O. (2017). **Škála úzkostnosti Dolejš a Skopal (SUDS)**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Dolejš, M., Skopal, O. Suchá, J., Charvát, M. (2018). **Škála depresivity Dolejš, Skopal a Suchá (SDDSS)**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Dolejš, M., Suchá, J., Skopal, O. (v tisku). **Škála agresivity Dolejš, Suchá a Skopal (SADSS)**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Odborné monografie:

- Dolejš, M., Suchá, J., Skopal, O., Vavrysová, L. (2016). **Agresivita u českých adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Suchá, J., Dolejš, M. (2016). **Agresivita, depresivita, sebehodnocení a impulzivita u českých adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Dolejš, M., Skopal, O., Suchá, J., Cakirpaloglu, P., & Vavrysová, L. (2014). **Protektivní a rizikové osobnostní rysy u adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Skopal, O., Dolejš, M. & Suchá, J. (2014). **Vybrané osobnostní rysy a rizikové formy chování u českých žáků a žákyň**. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Dolejš, M. (2010). **Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Štefková, I., Dolejš, M. (2016). **Resilience u adolescentů v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Zemanová, V. & Dolejš, M. (2015). **Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež**. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Dolejš, M. & Orel, M. (2018). **Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování**. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Odkazy na monografie a psychodiagnostické metody:

<http://psych.upol.cz/vyzkum/psychodiagnosticke-nastroje/>

<http://psych.upol.cz/vyzkum/klicove-publikace/>

Děkuji
za pozornost